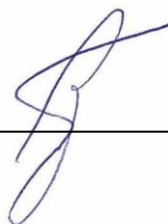

Ecologische beoordeling bestemmingsplan “Bilgaard – Leeuwarder Bos e.o.”

Doel	Deze notitie bevat de ecologische toetsing van het nieuwe bestemmingsplan “Bilgaard- Leeuwarder Bos e.o.”
Opdrachtgever	Gemeente Leeuwarden
Referentie	Vries, E.W. de. 2011. Ecologische beoordeling bestemmingsplan “Bilgaard – Leeuwarder Bos e.o.”. A&W-notitie 1701.bil.11. Altenburg & Wymenga bv, Feanwâlden.
Projectcode	1701.bil.11
Status	Definitief
Datum	3 maart 2011
Projectleider	E.W. de Vries
Autorisatie	Goedgekeurd, R. Strijkstra

Inhoud

1. Inleiding
2. Beschermde natuurwaarden
3. Effectbepaling en beoordeling
4. Literatuur

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Suderwei 2
Postbus 32, 9269 ZR Feanwâlden
tel. 0511 – 474764, fax 0511 – 472740
email: info@altwym.nl

*Foto 1 en 2.
Impressies van het plangebied (foto's A&W 2011).*

1. INLEIDING

Deze notitie bevat de ecologische toetsing van het nieuwe bestemmingsplan “Bilgaard- Leeuwarder Bos e.o.”. Dit nieuwe bestemmingsplan is voornamelijk conserverend en bestaat uit de samenvoeging van een aantal oudere bestemmingsplannen te weten:

- Leeuwarder Bos (1994)
- Bilgaard (1979)
- Havankpark (1999)
- Corridor Leeuwarden – Stiens (Busbaan) (2001)
- Bilgaard Bungalowterrein (1969)
- Plangrenscorrectie (nu in Vogelwijk – Valeriuskwartier)
- Troelstrapark (1993)
- Plan in onderdelen Noord Oost (datum onbekend)
- Plan in hoofdzaak 't Ielan (1960)
- Buitengebied (1970)
- Plangrenscorrectie (nu in Snakkerburen)
- Plangrenscorrectie (nu in Groningerstraatweg e.o.)
- Projectbesluit Mondriaanbuurt (2009)

Tevens wordt in het nieuwe bestemmingsplan de gewijzigde bestemming van het gebied Valeriuskwartier meegenomen.

Deze notitie bevat:

- Een beknopte beschrijving van de ecologische waarden binnen de grenzen van het nieuwe bestemmingsplan, waarbij gebruik gemaakt wordt van de informatie uit de vernieuwde Ecologische Basiskaart van de gemeente Leeuwarden en een veldbezoek.
- Een beknopte toetsing van de bestaande situatie aan de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet.
- Indien noodzakelijk een beknopte toetsing van ontwikkelingsruimte.

Aangezien de ontwikkelingsruimte binnen de bestaande bestemmingen minimaal is, wordt hieraan geen uitgebreide toetsing verbonden.

2. BESCHERMDE NATUURWAARDEN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de wettelijk beschermde natuurwaarden die (mogelijk) aanwezig zijn in het bestemmingsplangebied en de omgeving daarvan.

2.1 Natuurbeschermingswet: beschermde gebieden

Binnen de grenzen van het bestemmingsplangebied liggen geen percelen die deel uitmaken van een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is de Groote Wielen dat op ongeveer 3 km afstand van de oostgrens van het bestemmingsplangebied ligt. Dit Natura 2000-gebied is aangewezen voor enkele habitattypen en verscheidene soorten, waarvoor in het ontwerpbesluit instandhoudingsdoelen

zijn opgesteld. Het betreft onder andere 'meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden', 'blauwgrasland', Bittervoorn, Meervleermuis, Porseleinhoen, Kolgans en Grutto.

2.2 Flora- en faunawet beschermde soorten

Het bestemmingsplangebied bestrijkt een redelijk groot gebied waar, door de afwisseling van bebouwing, waterpartijen en bosgebieden, een grote variëteit aan biotopen aanwezig is. Hierdoor zijn er voor verscheidene soort(groep)en mogelijkheden voor het vinden van geschikt leefgebied en is ook de aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten aannemelijk. Hieronder is per soortgroep besproken welke wettelijk beschermde soorten in de omgeving van het bestemmingsplangebied voorkomen en welke daarvan mogelijk van het bestemmingsplangebied gebruikmaken.

2.2.1 Planten

Binnen de gemeente Leeuwarden is het Leeuwarder Bos met een oppervlakte van circa 140 ha het grootste aaneengesloten bosgebied. Het bos is aangeplant in de periode 1992-1996 op voedselrijke landbouwgrond. Hierdoor zijn de botanische kwaliteiten naar verwachting op dit moment beperkt (Biezenaar & Miedema 2010). Ook de bebouwde delen van het bestemmingsplangebied hebben naar verwachting een beperkte botanische waarde. Ondanks de verwachte lage botanische waarde zijn er uit de kilometerhokken waar het bestemmingsplangebied deel van uitmaakt waarnemingen bekend van wettelijk beschermde plantensoorten (Biezenaar & Miedema 2010). Het gaat om waarnemingen van de middelzwaar beschermde Rietorchis en de licht beschermde Knikkende vogelmelk en Zwanenbloem. Daarnaast zijn van het Leeuwarder Bos waarnemingen bekend van de middelzwaar beschermde Wilde marjolein en de licht beschermde Gewone vogelmelk en Slanke sleutelbloem (www.waarneming.nl).

2.2.2 Ongewervelde diersoorten

In het natuurgebied Grote Wielen zijn waarnemingen bekend van de zwaar beschermde Groene glazenmaker (Biezenaar & Miedema 2010). Deze soort is voor de overleving en voorplanting sterk afhankelijk van een goed ontwikkelde krabbenscheervegetatie. Hoewel in het Leeuwarder Bos Krabbenscheer in sommige sloten in voldoende mate aanwezig is, is de Groene glazenmaker hier niet waargenomen. Het is echter mogelijk dat de soort hier zal worden aangetroffen

Gezien de verspreidingsgegevens en de ecologische randvoorwaarden die overige wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten aan hun omgeving stellen, wordt verwacht dat in het bestemmingsplangebied geen andere wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten voorkomen (De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Peeters *et al.* 2004, Timmermans *et al.* 2004, Bos *et al.* 2006, EIS *et al.* 2007, Bouwman *et al.* 2008, Biezenaar & Miedema 2010).

2.2.3 Vissen

In de omgeving van het bestemmingsplangebied zijn vooral uit de natuurgebieden Grote en Kleine Wielen waarnemingen van vissen bekend (Biezenaar & Miedema 2010). Wettelijk beschermde vissoorten die daar voorkomen, zijn de zwaar beschermde Bittervoorn en de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper en Rivierdonderpad. Enkele watergangen in het bestemmingsplangebied staan via onder andere de Bonkevaart en de Dokkumer Ee in verbinding met deze natuurgebieden. Het is daarom niet uit te sluiten dat in het bestemmingsplangebied Bittervoorn en Kleine modderkruiper aanwezig zijn. Voor de

Rivierdonderpad is in het bestemmingsplangebied op basis van een eerste inschatting geen geschikt leefgebied aanwezig en daarom wordt deze soort hier niet verwacht.

2.2.4 Amfibieën

Uit verspreidingsgegevens van amfibieën blijkt dat in de directe omgeving van het bestemmingsplangebied alleen waarnemingen bekend zijn van enkele licht beschermde soorten, zoals Gewone pad, Bruine kikker, Meerkikker en Kleine watersalamander (Creemers & Van delft 2009, Van Delft *et al.* 2010). Aangenomen mag worden dat deze soorten ook aanwezig zijn in het bestemmingsplangebied. In de Grote en Kleine Wielen zijn ook waarnemingen bekend van de zwaar beschermde Rugstreepad en Heikikker. In het bestemmingsplangebied is voor deze soorten geen geschikt leefgebied aanwezig, zodat het onwaarschijnlijk is, dat deze hier aanwezig zijn.

2.2.5 Reptielen

In het verleden zijn in de Grote Wielen waarnemingen gedaan van de zwaar beschermde Ringslang (Biezenaar & Miedema 2010). Het betreft waarnemingen uit 1997 of eerder, met uitzondering van één losse waarneming uit 2009 bij Giekerk (www.waarneming.nl). Andere reptielen komen niet voor in de ruime omgeving van het bestemmingsplangebied. Om deze redenen is het onwaarschijnlijk dat in het bestemmingsplangebied reptielen voorkomen.

2.2.6 Vogels

Door de relatief grote diversiteit aan biotopen is het bestemmingsplangebied voor tal van vogels geschikt als broedgebied. In de bosachtige delen kunnen soorten als Merel, Zanglijster, Roodborst, Tjiftjaf en Houtduif tot broeden komen. Daarnaast zijn hier ook enkele roofvogelsoorten te verwachten als Buizerd, Ransuil en Sperwer. In de watergangen en –partijen zijn mogelijkheden aanwezig voor Meerkoet en eendensoorten. De oevers van de grotere waterpartijen in het Leeuwarder Bos zijn mogelijk geschikt voor rietvogelsoorten zoals Kleine karekiet, Rietgors en Rietzanger. Aan de oostrand van het bestemmingsplangebied langs de Dokkumer Ee zijn twee roekenkolonies bekend (Biezenaar & Miedema 2010). In het bebouwde deel van het bestemmingsplangebied (Bilgaard) zijn de mogelijkheden beperkter, maar ook hier zullen verscheidene vogelsoorten tot broeden komen, die meer aan menselijke aanwezigheid zijn gewend.

2.2.7 Vleermuizen

Er zijn volgens de verspreidingsgegevens tien verschillende vleermuissoorten in de gemeente Leeuwarden waargenomen (Vos 2007, Biezenaar & Miedema 2010). Deze zijn: Gewone baardvleermuis, Franjestaart, Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Tweekleurige vleermuis, Rosse vleermuis en Gewone grootoorvleermuis. Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder worden deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en bomen. Tijdens de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. In het bestemmingsplangebied zijn voor vleermuizen verscheidene locaties waar potentieel verblijfplaatsen van

vleermuizen aanwezig zijn. Wat betreft verblijfplaatsen in bomen, zijn de mogelijkheden enigszins beperkt. Dit komt vooral door het feit dat de bomen in het Leeuwarder Bos veelal te jong en te dun zijn om verblijfplaatsen te herbergen. Langs de randen van het bos en de Vierhuisterweg staan echter wel bomen die in potentie geschikt zijn.

Voor de gebouwen in het bestemmingsplangebied geldt, dat deze voor een deel minder geschikt zijn voor verblijfplaatsen, met name de flats en appartementengebouwen. Het is echter niet uit te sluiten dat er op enkele plaatsen verblijfplaatsen aanwezig zijn. Andere gebouwen in het gebied, zoals enkele vrijstaande woningen langs het Leeuwarder Bos zijn in potentie beter geschikt voor verblijfplaatsen van vleermuizen.

Samenvattend kan worden geconcludeerd, dat het goed mogelijk is, dat in het bestemmingsplangebied verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn.

Foerageergebied

De bovengenoemde vleermuissoorten foerageren in verschillende jachtbiotopen. Omdat binnen het bestemmingsplangebied een redelijke diversiteit aan biotopen aanwezig is, kunnen de meeste genoemde soorten hier in principe geschikt foerageergebied vinden. Rond Leeuwarden is het Leeuwarder Bos één van de grootste bos-/parkachtige gebieden. Om deze reden heeft bos naar verwachting een relatief belangrijke functie als foerageergebied voor vleermuizen. In de bebouwde delen van het bestemmingsplangebied zijn de mogelijkheden voor foeragerende vleermuizen beperkter, maar ook hier zijn soorten te verwachten die ook in stedelijke omgeving jagen, zoals Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied maken vleermuizen om zich te oriënteren meestal gebruik van vaste vliegroutes langs lijnvormige structuren, zoals lanen, boomsingels, (oever van) sloten en straatpatronen. Dergelijke doorgaande structuren zijn in het bestemmingsplangebied op verscheidene plaatsen aanwezig, daarom mag worden aangenomen dat door het bestemmingsplangebied (onderdelen van) vaste vliegroutes van vleermuizen aanwezig zijn.

2.2.8 Overige zoogdieren

In de ruime omgeving van het bestemmingsplangebied komen zoogdiersoorten voor waar verschillende beschermingsregimes op van toepassing zijn. Hieronder wordt per beschermingscategorie besproken welke zoogdieren in de omgeving voorkomen en gebruik kunnen maken van het bestemmingsplangebied.

Licht beschermde zoogdieren

In de omgeving van het bestemmingsplangebied komen verscheidene licht beschermde zoogdieren voor, zoals Egel, Mol, Haas, Hermelijn, Bunzing, Wezel, Ree, Vos en verschillende (spits)muizensoorten (Vos 2007, Biezenaar & Miedema 2010). Het valt te verwachten dat meerdere van deze soorten ook in het bestemmingsplangebied geschikt leefgebied hebben gevonden.

Middelzwaar beschermde zoogdieren

In de omgeving van het bestemmingsplangebied komt de middelzwaar beschermde Steenmarter voor, die gedurende de laatste decennia een uitbreiding van het leefgebied laat zien, waarbij ook stedelijk gebied niet wordt geschuwd. Vanwege het deels natuurlijke karakter van het bestemmingsplangebied, is het goed mogelijk dat het bestemmingsplangebied deel uitmaakt van het leefgebied van Steenmarter

Zwaar beschermde zoogdieren

Uit verspreidingsgegevens blijkt dat in de omgeving van Leeuwarden de zwaar beschermde Waterspitsmuis en Noordse woelmuis voorkomen (Vos 2007, Biezenaar & Miedema 2010). De meeste waarnemingen van de soorten komen uit de Grootte- en/of Kleine Wielen, met uitzondering van een waarneming van Waterspitsmuis uit de omgeving van Lekkum. Deze laatste betreft zeer waarschijnlijk een braakbalvondst in een braakbal van Kerkuil (Wymenga *et al.* 2006). Beide soorten stellen vrij specifieke eisen aan hun leefgebied. Ze komen voor in natte tot zeer natte omstandigheden en hebben een structuurrijke vegetatie nodig. Het bestemmingsplangebied is voor Noordse woelmuis geheel en voor Waterspitsmuis vrijwel geheel ongeschikt als leefgebied. De uitzondering wat betreft Waterspitsmuis zijn twee rietlanden ten zuiden van de Jelsumervaart, waar de aanwezigheid van deze soort niet geheel kan worden uitgesloten.

3. EFFECTBEPALING EN BEOORDELING

Op basis van het overzicht van de beschermde natuurwaarden (hoofdstuk 2), worden in dit hoofdstuk de wettelijk beschermde gebieden en soorten besproken die mogelijk negatieve effecten kunnen ondervinden uitgaande van de bestemmingen in het nieuwe bestemmingsplan en/of mogelijke ruimtelijke ingrepen in het bestemmingsplangebied. Wettelijk beschermde natuurwaarden die in dit hoofdstuk niet worden genoemd, komen hoogstwaarschijnlijk niet voor in het bestemmingsplangebied en/of ondervinden geen negatieve effecten van ruimtelijke ingrepen in het bestemmingsplangebied.

3.1 Natuurbeschermingswet: Natura 2000-gebieden

Voor de meeste van de aangewezen natuurwaarden van het Natura 2000-gebied Grootte en Kleine Wielen geldt, dat ze geen ecologische relatie hebben met het bestemmingsplangebied. Alleen bij de Meervleermuis, die foerageert in de Grootte Wielen en zijn verblijfplaatsen heeft in gebouwen in de omgeving is het niet op voorhand uit te sluiten dat in gebouwen in het bestemmingsplangebied verblijfplaatsen van deze soort aanwezig zijn. Bij sloopwerkzaamheden of ingrijpende renovaties/verbouwingen ontstaan daardoor mogelijk negatieve effecten op Meervleermuizen. In dat geval is er mogelijk sprake van een conflict met de Natuurbeschermingswet.

3.2 Flora- en faunawet: beschermde soorten

3.2.1 Licht beschermde soorten

In het bestemmingsplangebied komen waarschijnlijk enkele licht beschermde planten-, amfibieën- en zoogdiersoorten voor. Voor deze licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De bestemmingen in het nieuwe bestemmingsplan en toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde soorten uit de genoemde soortgroepen.

3.2.2 Middelzwaar beschermde planten

Indien ruimtelijke ingrepen aan groenstructuren in het bestemmingsplangebied plaatsvinden kan niet worden uitgesloten, dat groeiplaatsen van middelzwaar beschermde plantensoorten worden aangetast of verloren gaan. In dat geval ontstaat mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet. Voorafgaand aan

dergelijke ruimtelijke ingrepen dient vooraf te worden vastgesteld of er groeiplaatsen van middelzwaar beschermde planten aanwezig zijn. In het geval deze worden aangetroffen, zijn er twee mogelijkheden. Als de werkzaamheden worden uitgevoerd volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode (bijvoorbeeld Gedragscode Provinciale Infrastructuur), veroorzaken deze geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van middelzwaar beschermde plantensoorten. Indien niet kan worden gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, dan dient een ontheffing volgens de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

Geconcludeerd kan worden, dat de bestemmingen in het nieuwe bestemmingsplan geen conflict geven met de Flora- en faunawet ten aanzien van middelzwaar beschermde planten, maar dat het noodzakelijk kan zijn om bij ruimtelijke ingrepen aan de groenstructuren in het bestemmingsplangebied te laten onderzoeken of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn vanuit de Flora- en faunawet ten aanzien van middelzwaar beschermde plantensoorten.

3.2.3 Vissen

Indien ruimtelijke ingrepen in het bestemmingsplangebied plaatsvinden aan oppervlaktewater, ontstaan mogelijk negatieve effecten op het leefgebied van de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper en/of de zwaar beschermde Bittervoorn. In dat geval ontstaat een conflict met de Flora- en faunawet. Voorafgaand aan dergelijke ruimtelijke ingrepen dient te worden vastgesteld of de genoemde vissoorten aanwezig zijn. In het geval dat Bittervoorn wordt aangetroffen, dient voor de ingreep een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Bij aanwezigheid van Kleine modderkruiper kunnen de werkzaamheden ook worden uitgevoerd volgens een goedgekeurde gedragscode om een conflict met de Flora- en faunawet tegen te gaan.

Geconcludeerd kan worden, dat de bestemmingen in het nieuwe bestemmingsplangebied en de meeste ruimtelijke ingrepen binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan geen bezwaren zullen opleveren vanuit de Flora- en faunawet ten aanzien van vissen. Het is echter noodzakelijk om bij ruimtelijke ingrepen aan oppervlaktewater in het bestemmingsplangebied te laten onderzoeken of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn vanuit de Flora- en faunawet ten aanzien van wettelijk beschermde vissoorten.

3.2.4 Vogels

Indien ruimtelijke ingrepen in het bestemmingsplangebied plaatsvinden moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is, dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. Werkzaamheden (bijvoorbeeld het bouwrijp maken van het terrein of het slopen van de aanwezige bebouwing) buiten het broedseizoen uitvoeren, is de meest zekere optie. Een alternatief is om werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven door de verstoring tijdens de werkzaamheden. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden verstoord, dan is er een conflict met de Flora- en faunawet en moeten de werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode. Dit kan worden

voorkomen door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan tijdens de werkzaamheden, door bijvoorbeeld zandhopen of kap- en snoeihout niet dagenlang te laten liggen.

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten, die indicatief is en niet uitputtend. Van enkele soorten die op deze lijst staan kunnen in het bestemmingsplangebied nestplaatsen aanwezig zijn, zoals Buizerd, Sperwer, Ransuil, Huismus en Roek. Indien deze nestplaatsen en/of de functionele leefomgeving daarvan door ruimtelijke ingrepen verdwijnen of ongeschikt worden, ontstaat mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet. In dat geval treden de volgende stappen in werking. Er moet door een deskundige een 'omgevingscheck' worden uitgevoerd om te bepalen of er voldoende gelegenheid voor de soort is om zelfstandig een vervangende nestplaats te vinden in de omgeving. Indien dit niet het geval is, moet, voor zover dit mogelijk is, een vervangend nest worden aangeboden. Ontheffing verkrijgen is niet mogelijk

Geconcludeerd kan worden, dat de bestemmingen in het nieuwe bestemmingsplangebied en de meeste ruimtelijke ingrepen binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan geen bezwaren zullen opleveren vanuit de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels. Bij ingrepen in het bestemmingsplangebied binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan, waarbij sloop van gebouwen en/of de kap van bomen aan de orde is, dient te worden bepaald of er jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels in het gedrang komen. Als dit het geval is, dan moeten bovengenoemde vervolgstappen worden uitgevoerd. Daarnaast geldt voor alle ingrepen dat deze in conflict komen met de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels, als verstoring van broedende vogels en hun nesten optreedt.

3.2.5 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn zwaar beschermd door de Flora- en faunawet en zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Voor deze soorten geldt sinds 26 augustus 2009, dat een ontheffing op basis van het wettelijke belang 'Ruimtelijke ontwikkeling' niet meer wordt verleend. Bij mogelijke conflicten met de Flora- en faunawet moeten daarom zoveel mogelijk maatregelen worden getroffen om negatieve effecten tegen te gaan. Om deze redenen wordt aan vleermuizen een aparte paragraaf besteed, de overige zoogdiersoorten komen in de volgende paragraaf aan bod.

Voor enkele ruimtelijke ingrepen in het bestemmingsplangebied geldt dat zij mogelijk negatieve effecten veroorzaken op vleermuizen, deze zijn:

- Sloop of ingrijpende renovatie van gebouwen
- Het kappen van oudere bomen
- Ingrepen aan lijnvormige landschapselementen
- Ingrijpende werkzaamheden aan grote groenstructuren
- Ingrijpende veranderingen in verlichting in de buurt van grotere groenstructuren

De bestemmingen in het nieuwe bestemmingsplan geven in principe geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen. Bij bovengenoemde ingrepen in het bestemmingsplangebied dient vooraf vastgesteld te worden of er mogelijk effecten optreden voor vleermuizen. Indien dit het geval is, zijn vervolgstappen noodzakelijk om een conflict met de Flora- en faunawet tegen te gaan. Voor kleinschalige ingrepen in het bestemmingsplangebied geldt dat ze naar verwachting geen negatief

effect hebben op verblijfplaatsen van vleermuizen en de functionaliteit van de leefomgeving daarvan. Dergelijke ingrepen veroorzaken geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen.

3.2.6 Overige zoogdieren

Steenmarter

De bestemmingen in het nieuwe bestemmingsplan geven in principe geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van de Steenmarter. Wanneer bij ruimtelijke ingrepen in het bestemmingsplangebied gebouwen worden gesloopt of rigoureuze kap- en snoeiwerkzaamheden worden uitgevoerd, kunnen verblijfplaatsen van de middelzwaar beschermde Steenmarter verloren gaan. Voorafgaand aan dergelijke ingrepen moet worden vastgesteld of er verblijfplaatsen van deze soort aanwezig zijn. Indien deze soort wordt aangetroffen, ontstaat mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet. Een conflict kan worden voorkomen, door de werkzaamheden uit te voeren volgens een door het ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode. Indien niet kan worden gewerkt volgens een gedragscode en/of er zijn in de omgeving geen alternatieve verblijfplaatsen voor de Steenmarter aanwezig, dan dient voor de ingreep een ontheffing volgens de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Andere dan de bovengenoemde ruimtelijke ingrepen in het bestemmingsplangebied veroorzaken geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van Steenmarter.

Waterspitsmuis

Voor vrijwel alle ruimtelijke ingrepen binnen het bestemmingsplangebied kan worden geconcludeerd dat ze geen negatief effect op de Waterspitsmuis opleveren, omdat deze soort er vanwege het ontbreken van geschikt leefgebied niet aanwezig is. Uitzondering hierop vormen twee rietlanden ten zuiden van de Jelsumervaart. Indien aan deze percelen ingrepen worden uitgevoerd, is nader onderzoek naar de aanwezigheid van de zwaar beschermde Waterspitsmuis nodig om te bepalen hoe de betreffende ingrepen zich verhouden tot de Flora- en faunawet ten aanzien van deze soort. Uit het onderzoek moet naar voren komen of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn.

4. LITERATUUR

Biezenaar, P., H. Miedema 2010. Ecologische Basiskaart gemeente Leeuwarden. A&W-rapport 1466. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhof, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea. Papilionoidea. Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland.

Bouwman, J.H., V.J. Kalkman, G. Abbingh, E.P. de Boer, R.P.G. Geraeds, D. Groenendijk, R. Ketelaar, R. Manger & T. Termaat 2008. Een actualisatie van de verspreiding van de Nederlandse libellen. *Brachytron*, jaargang 11(2), augustus 2008. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Heteren.

Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (red.)(RAVON) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Delft, J. van, A. de Bruin & P. Frigge 2010. Waarnemingenoverzicht 2009. RAVON 38, jaargang 12 nummer 4; 78-98. RAVON, Nijmegen.

EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.

Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis

Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata. – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.

Vos, S. (redactie) 2007. Werkatlas Zoogdieren in Fryslân – verspreiding 1990-2006. Provincie Fryslân, Leeuwarden.

Wymenga, E., A. Brenninkmeijer, L. Heikoop & J. Schut (red.) 2006. Speciale Beschermingszones en beschermde soorten in Fryslân. A&W-rapport 486. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden.

Geraadpleegde internetsites

www.fryslan.nl

www.rijksoverheid.nl

www.waarneming.nl